

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 17. De materia excommunicationis latæ in cap. Si quis suandente
diabolo 17. quæst. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

approbat Sacerdotem, cuius non est Ordinarius, quia respectu tantum potest eam approbare, pro suis nimirum subditis, ceteros non posse tale aeligere, tanquam sufficienter approbatum; sicut nec possent, si Episcopus approbans esset quidem Ordinarius approbati, sed approbasset ipsum licentiam pro suis personis suae Diocesis.

Secundum documentum est, quod idem auctor habet in seq. sect. 8. n. 2. approbationem simpliciter factam durare, quam diu non reuocatur, neque extingui per mortem concedentis. Ratio est, quia approbatio non est tantum gratia, sed etiam iuridica quaedam declaratio, ideoque suam vim retinet quam diu non reuocatur.

201. Tertium documentum (de quo idem auctor ibidem) est, approbationem posse ex iusta causa reuocari. Probarur, quia non est immutabilis, cum habeat fundamentum mutabile: fundatur enim in scientia, bonis moribus, & aliis conditionibus, in ministro requisitis ad hoc ministerium conuenienti modo exercendum: secundum quas illam mutari posse dubium non est: aut certe in quibus diiudicandis erratum esse potuit, quando approbatio dabatur. Accedit quod Sacerdotes per approbationem non acquirant nouum aliquod ius, sicut per ademptionem Parochialis beneficii: neque Episcopus approbando obligauerit se illo titulo quo teneretur ita ratam habere approbationem, ut nusquam posset eam in dubium reuocare: praesertim cum moraliter contingat plures indignos, vel negligentia, vel malitia, vel casu inter dignos approbati, ideoque ad vitandum scandalum conueniat tales ad examen reuocare. Aque hac de causa successori approbantis conceditur (ut suae conscientiae satisfaciatur) ad examen vocare approbatos a suo praedecessore; & quos non innentit idoneos reprobare, & sic reuocare approbationes. Quod procedere etiam quoad Religiosos mendicantes approbatos, patet ex Bulla Pij V. data anno Domini 1571. quae incipit Romani Pontifices. Vbi habetur ipsos a successore approbantis, pro maiori conscientiae suae quiete, posse de nouo examinari: non autem ab eodem Episcopo, a quo praenotio examine approbati fuerunt. Circa quod Suarez ponderando verba (praenotio examine) notat non impediri Episcopum, quin eisdem Religiosos sine examine approbatos, possit postea examinare, & eorum approbationem reuocare, si non rite factam esse innentit.

202. Quartum documentum (de quo adhuc Suarez in cit. sect. 8. n. 7.) est, probabile esse Episcopum non posse data subdito approbatione reuocare sine iusta causa. Ratio est, quia ut ante diximus, approbatio est iuridica quaedam declaratio, quae se habet tanquam iusta sententia, inferiori per eum debita a suo Superiore: quae si negare non potest sine iusta causa, multo minus potest reuocare concessam: ita ut sic facta reuocatio videri possit nulla, tanquam ablatio rei per iustam sententiam adiudicatae, iusteque possessa; nec ita pendens ex voluntate Iudicis, ut is per contrariam sententiam validam, possit sine iusta causa illam auferre. Quia tamen non potest facile constare talem reuocationem esse sententiam sine iusta causa latam; & in dubio sepe est pro Superiore praesumendum, ea non est contentenda, sed timenda ne in praedictum animam tam propriam, quam Penitentis, confessionem inuvalidam fieri contingat: quando quidem approbatio conditio est ex qua illius valor pedit.

203. Quintum documentum est, approbationem in vno Episcopatu acceptam, cessare per translationem domicilij in alium Episcopatum, ita ut Sacerdos qui ab Episcopo proprio approbatus, domicilium mutat, transferendo illud in aliam Diocesim, indigeat noua approbatione. Ratio est, quia tunc de eo non verificatur quod approbationem habeat a suo Episcopo: siquidem ille qui eam dedit, iam non est ipsius Episcopus, sed alter in cuius Diocesim transfudit domicilium. Et verò, is qui non habet approbationem proprii Episcopi, etiamsi ante habuerit, sicut & qui non habet Parochiale beneficium, etiamsi ante habuerit, non censetur idoneus de praesenti ad confessiones audiendas. Id quod procedere etiam quoad Religiosos monet Suarez in prius citata sect. 7. n. 8. ideoque maius in hac re onus ipsos sustinere, quam saeculares, cum saepius domicilium mutant ex vna Diocesi in aliam. Quanquam, ut ille addit, num. 9. redeuntes ad eundem Episcopatum, eandemque subiectionem subeuntes, recuperant approbationem, tanquam de intentione Episcopi a quo data fuerat (nisi eam reuocarit)

redeuntem ad suum statum, prout communis usus ostendit, quo in tali casu approbatio non petitur de nouo.

Addit idem ibidem num. 11. & tribus sequentibus, de iisdem Religiosis: quod privilegio a Papa ipsis concessio audiendi confessiones, ut non possint de iure communi, nisi approbati fuerint ab Ordinario loci in quo degunt; & quod ab eodem approbati possint audire omnes qui sunt de illa Diocesi immo (ex privilegio Sixti IV. quod iam antea num. 93. attingimus) & eos qui sunt alterius Diocesis, si veniant ad ipsorum loca confitendi causa: non verò si extra eandem Diocesim ipsi excurrant ad loca volentium ipsis confiteri: tum quia memoratum privilegium id eis non conceditur: tum quia approbatio ab Episcopo obtinenda ex decreto Concilij Tridentini, non facit obtenta, ut tale privilegium magis amplius, quam antea: sed solummodo successit in locum praesentationis ipsorum Religiosorum, quae facta erat iuxta Clement. Dudum. De sepulturis § Sicutimus. & Extravagante communem Super cathedram eod. tit. & § Iaque Religiosi mendicantes in vno Episcopatu approbati, non consequuntur inde, ut per suum privilegium possint in alia Diocesi audire confessiones, sicut nec antea consecuti sunt, per praesentationem ipsorum factam Episcopo. Quare si aliqui eorum aliquid amplius possint, id erit propter aliquod speciale privilegium ipsis concessum: quale est quod Suarez in cit. num. 13. & in praed. 10. sub finem. refert nostrae Societatis Religiosis concessum a Gregorio XIII. ut possint audire confessiones dum iterantur suae terrae, siue maris, ubi non sunt approbati, si alibi approbati fuerant.

Tractatus ad antecedentia per modum appendicis additur. De excommunicatione lata in percussorem Clerici vel Monachi 17. quae 4. cap. Si quis suadente Diabolo.

Requens antea de istiusmodi excommunicatione facta mentio exigit, ut ad calcem huius libri tractatum de ea adiciamus. In eo autem illud praefari oportet: auctorem capituli Si quis suadente diabolo 17. quae 4. in quo excommunicatur percussor Clerici vel Monachi, fuisse quidem Innocentium II. ut Gratianus illi tribuit: (quod etiam facit Bonifacius VIII. in cap. Vnico de Clericis coniug. in 6.) quia tamen is, prout notat Conarr. in lib. practiarum qu. 63. num. 4. illud edidit in Concilio Lateranensi, tacito eiusdem Innocentij nomine, ea tribuitur ipsi Concilio in cap. Non dubium. De sentent. excommunic. Agunt verò de eadem excommunicatione Paludanus & Richardus in 4. dist. 18. ille quae 3. art. 3. & hic art. 11. quae 5. D. Anton. 3. part. tit. 24. ca. 1. Angelus & Tabienus uterque in verbo excommunicatio 5. casu 1. Rosella eodem verbo 2. & Syluester eodem 6. per totum, Caiet. eodem adhuc verbo cap. 10. Nauar. in Enchir. cap. 27. à num. 76. ad 93. & plerique alij recentiores, ut Suarez tomo 5. ad 3. part. in D. Thomae disput. 22. sect. 2. Lud. Molina de iust. & iure tract. 3. disput. 50. & seq. usque ad 65. & Georgius Sayrus ceteros commemorans in lib. 3. thesauri casuum conscientiae cap. 26. 27. & 28. Ac quae dicenda sunt, ad tria capita reuocantur, quorum primum erit de propositae excommunicationis materia: secundum de casibus in quibus talis excommunicatio non habet locum: tertium de illius absolutione, quae est vnica ratio eiusdem tollendae.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

De materia excommunicationis lata in cap. Si quis suadente Diabolo 17. quae 4.

S V M M A R I V M.

- 205. Quid intelligi debeat per violentam manus iniectionem in Clericum vel Monachum, ob quam imposita est excommunicatio.
- 206. Intelligi non modo percussorem: sed etiam conspirationem Clerici iniuriosam & violentam, factam rebus adhaerentibus personae ipsius.
- 207. Itemque violentam detentionem ipsius aut compulsionem, nisi ea fiat tantum verbis.
- 208. Non continetur surripio rerum facta dormienti, aut alia non sententi.
- 209. Clericum de ipsius voluntate percussions iniuriosae, non excusatur ab excommunicatione.
- 210. Quando Clericus ipse in eam incurrit percussione seipsum.
- 211. Animus inferendi iniuriam Clerico vel Monacho, isque moralis requi-

requiritur ad eandem incurrandam & sufficit: quantumvis non sit cum externa lesione notabili.

212. Quis intelligatur nomine Clerici, cuius percussione, proposita excommunicatio incurritur.
213. Quatenus incuratur excommunicatio hec percussione Clerici non gestantis habitum & tonsuram clericalem: & quod non incuratur percussione gestantis eundem habitum, si non sit Clericus.
214. Qui intelligatur nomine Monachi, cuius percussione hac censura incurritur.
215. Actiones accessoriae ob quas incurritur.
216. An in excommunicationem hanc incurrat, qui mandauit manus violentas iniici in Clericum vel Monachum, & reuocauit mandatum ante executionem.
217. Quid si non reuocauit quidem, sit tamen mortuus ante executionem.
218. Quando in excommunicationem incurrat, qui atam habet iniunctionem manuum in Clericum violentam suo nomine factam.
219. Quando in excommunicationem incurrat percussio Clericum, in penam qua dignus est.
220. Quando incurrat iudex Ecclesiasticus, puniendi Ecclesiasticum sibi subditum.
221. Quod is incurrat qui cum potest non impedit iniunctionem manuum de qua agimus.
222. Clericum non incurrare in excommunicationem ex eo, quod subiectus se verberationi in satisfactionem penae qua dignus est.

In excommunicatione nobis ad explicandum proposita: ut & in quavis alia, duplex distinguenda est materia: vna remota, altera propinqua. Illa est persona, quae eam incurrit: haec vero, actio vitiosa seu peccatum propter quod incurrit. Atque persona potest esse quivis Christianus habens usum rationis: siue vir, siue femina, siue senex, siue iuuenis, etiam puer, ut indicant verba *Si quis*. & recte Nauarrus confirmat in *Enchir.* cap. 27. num. 76. Actio autem vna est principalis nimirum iniicere manus violentas in Clericum vel Monachum suadente Diabolo, & plures accessoriae, de quibus postea.

De actione principali ob quam proposita excommunicatio incurritur.

SECTIO PRIOR.

205. **T**A is actio est iniicere manus violentas in Clericum vel Monachum suadente diabolo: quam, ut excommunicationem inducat, oportet circumscriptam esse tribus conditionibus.

De prima conditione proposita actionis, ut sit violenta.

Prima est, ut sit effectus violentus & iniurius personae Clerici vel Monachi: seu quo vis contra ius quod vnusquisque habet in corpus suum, infertur tali personae in detrimentum graue reuerentiae & honoris ei debiti. Cuiusmodi effectum aduerte appellari manuum iniunctionem, non quod manibus ipsum perfici necesse sit, ad incurrandam hanc excommunicationem (lata est enim ad tuendam status Clericalis dignitatem: quae non minus laeditur tali effectum, si alia ratione, quam manu perficiatur) sed ut notant Caiet. & Nauarr. *il. e. in verbo Excommunic.* cap. 10. & *hic in seq. num. 77.* quod cum manus si *ἐργασίαν ὀφείδω*, prout ab Aristot. dicitur, atque adeo potissimum in membris, quibus tanquam instrumentis in exteriori executione vimur, à praecipuo modo potest idem effectus perfici nempe ministerio manuum, appellatur iniectio manuum violentarum in Clericum vel Monachum.

206. Cum igitur non ille solus qui manibus perficitur, sed etiam quilibet alius effectus illius generis, cuius meminimus, causa sit sufficiens incurrandae huius excommunicationis, si ceterae conditiones post notandae adsint, inferimus ei subiecti.

Primo non tantum eum qui Clericum vel Monachum manu, pugno, pede, ense, baculo, saxo, aliove corporis membro, vel instrumento externo percudit: sed etiam qui puluere, salua, aut alia huiusmodi re iniuriose conspergit: vt ad propositum cap. Si quis suadente Diabolo Glossa expref-

fit, verbo Manus: & post eam auctores initio memorati: communemque sententiam esse notant Rosella num. 16. & Sylu. num. 5. vers. 6. locis initio citatis.

Secundo sub iei (quod idem quoque auctores expresserunt) illum qui vim facit rebus adhibentibus Clerici vel Monachi personae (cum in hac illa redundet) nempe eum qui aliquid ipsi è manibus vel corpore eripit vi (inquit Nauarr.) seu frangit, vel scindit violenter, vt inquit locis citatis Angelus, & Sylu. num. 11. ad data hac moderatione: nisi res sit quam quis taliter capere potest autoritate propria: vt si sua sit quam Clericus furto sublatam fugiens asportet: quia vim vi vt in persona, sic in rebus propulsare licet, prout argumentatur Palud. Intelligatur autem si continuo id fiat: non item post aliquod temporis intervallum; quando Clericus si non de iure, saltem de facto est talis rei plenus possessor, vt Syluester quoque admonet. Et ratio est, quia tunc non esset repellere vim, sed inferre. Similiter eum qui immittit manum freno equi, cui Clericus infidet, aut abscondit cingulum ephippij vt Clericus ipse cadat, vel iniutus descendat, prout addit Palud. Quod si occidat equum qui Clericus infidet, vel laceret vestes quibus ille induitur, ait D. Anton. versari in controuersia, An incurrat in hanc excommunicationem: statuitque probabilis esse quod incurrat: quia quamuis poenae sint legum interpretatione restringendae in materia odiosa: in fauorabili tamen sunt amplandae iuxta 15. *Regulam Iuris in 6.* Atque propositus Canon, qui suadente Diabolo, est maxime fauorabilis respectu Ordinis Clericalis, cui vt indulgeretur constitutus est.

Tertio sub iei eum qui illicite Clericum detinet in carcere, vel in custodia siue publica, siue privata: quod etiam expresserunt D. Anton. & Nauarrus. Patetque ex cap. Nuper De sentent. excommunicationis. Immo & eum qui illicite capit, vt ex eod. cap. deducit Panor. ad cap. *Vniuersitatis De sententia excommunic.* in 6. cuius sententiam sequitur Caietan. Quam vt Canonistaram communem attingens Iacobus à Graphijs lib. 2. *de off. auctorit. cap. 48. num. 12.* excipit illum qui capit aut capere facit clericum gerentem se pro laico, sicut excipiendum esse intelligitur ex cap. Si Iudex in fine de sentent. excommunic. in 6. Idem ac de eo qui in carcere detinet, iudicium est de illo, qui claudit domum in qua est Clericus, ne possit inde libere, aut sine pudore exire, vt expressit Angelus loco cit. Item de illo qui milites constituit vt ipsum capiant, si inde exierit vt Palud. habet, & post ipsum Syl. *excommunic.* 6. num. 12. Ad idem similiter illum qui arreat vel secum ad iudicium ire facit quasi vincitum & captum. Itemque illum qui ipsum adeo atrociter insequitur, vt is quasi coactus ad euadendum se in aquam det praecipitem, vel alii periculo se obiciat, cadat aut laedatur grauitur: quod communem sententiam esse notat in *dit. num. 77.* Nauarrus. Intelligendum est autem, cum iniectio ipsa moraliter fuerit non modo occasio, sed etiam vera causa praecipitij, alteriusque periculi: sicut fuisse iudicari potest, quando illa est adeo vehemens vt facile talis effectus inde oriri poterit. Et si ratione, conciliari possunt pugnantes sententiae, quas idem Nauarr. refert de ead. re, Diui Antonini & Sylu. ex vna parte: & Angelici Arnillae ex altera.

Hic tria obseruanda sunt. Primum est: si quis Clerico praecipiat exillum, vel vt intra aliquem locum se contineat, nec interueniat aliud, quam vis ea praecipitij, eum non incidere propterea in excommunicationem ex Caiet. in *dit. cap. 10. not. ab. 1.* deduci que potest ex Clement. 1. De penit. iuncta ipsius Glossa in verbo de praedictis. Idem iudicandum est, si quis metu verbali seu minis aut iniurijs cogat Clericum aliquid sibi dare vel fundum suum sibi reliquere ex D. Anton. §. 1. *sub finem.* Angelo num. 29. Syluestro num. 5. *sub finem & num. 12. versu 5. locis initio citatis.* Ratio est, quia tali metu nulla censetur fieri. Clerico violentia, quandoquidem nec contactu physico tangit villo modo Clericum: nec ita pertingit ad ipsius personam vt censetur ei exterior vis fieri, per quam aut laedatur, aut detineatur seu impediatur quominus ire possit quo velit. Attamen si metus fundaretur in aliqua actione violenta circa personam: vt cum quis Clerico dicit sequere me, alioqui ego te interficio: quia

non esset purus metus, sed permixtus cum violentia; incurreretur hæc censura prout notat Suarez tom 5. disput. 22. sect. 1. num. 31.

208. Secundum est: si quis Clerico dormienti aut alias non sententiæ sarrapiat zoham qua cingitur, aut pallium vel pileum quo tegitur, aut pecuniam quam habet in marsupio vel in marsupium ipsum præstendat; quantumvis locis cit. D. Anton. & Syluester numero 11. vers. 4. nonnullique alij (quos hic refert) sentiant ipsum in excommunicationem incurere: probabilis tamen esse, quod contra sententiam locis cit. Palud. & Caiet. in seq. notab. 2. pluresque alij, quorum etiam Syluester meminit. Ratio verò est quia in illis casibus non datur violentia redundans in personam Clerici, sed solum dolus.

209. Tertium est quantumvis Clericus consentiat ut ab aliquo verberetur, ipsum tamen verberari eum incurere in excommunicationem: quod notat Syluester. & Caiet. ille in prius cit. num. 5. versu. 1. & hic notab. 3. Et ratio est, quoniam ea non est tam lata in fauorem Clerici, quam Ordinis & status Clericalis; unde ut locum habeat, sufficit percussione in iuriosam esse eidem Clericali statui, seu Clericorum collegio: quantumcumque Clerico voluntaria sit, non autem violenta. Quæ ratio datur in cap. Contingit. de sentent. excommunic. Vbi exemplum ponitur de Clericis quibusdam, qui in Archiepiscopatu Bracharensi secundum morem patriæ, quem Laici obseruabant, si quem iisdem Clerici offendissent & vellent satisfacere offenso, corpora sua supponebant triginta seu pluribus aut paucioribus percussionebus furtium. In quem locum Glossa & Panormit. alijque annotant tales percussiones incurrisse in excommunicationem.

210. Idem iudicandum esse de Clerico si seipsum iniuriis percussit, ex communi sententia interpretum eiusdem capituli notat Panormit. num. 6. & locis citatis sequuntur Paludanus ac Nauar. num. 78. Id quod eadem ratio confirmat, quia etsi in ea re iniuria sibi minimè faciat (quandoquidem volenti non fit iniuria) facit tamen Ordini Clericorum in cuius fauorem proximè hæc excommunicatio lata est. Sed aduerte, quod si percussit se deuotionis zelo, excusabitur ex Nauar. in Enchir. cap. 15. num. 11. ut si coram Deo in amaritudine animæ peccata sua recogitans, pugno tundat pectus, aut palmam faciem: vel ad domandum carnem se flagris cadat: aut etiam (addit Nauar.) vellat sibi capillos, vel alapas impingat ob mortem parentum vel amicorum.

De secunda conditione propositæ actionis ut fiat animo iniuriandi.

211. Secunda conditio actionis de qua agimus est, ut fiat animo iniuriam inferendi Clerico vel Monacho, prout illa verba *Suadente Diabolo* significare annotat Panorm. ad cap. 1. & ad cap. Si vero 2. de sentent. excommunicationis, illic num. 4. & hic sub fin. Unde ipse insertum eum qui per locum aut ignorantiam percussit Clericum, non incurere in hanc excommunicationem. Cæterum quia ex cap. Nemo Episcoporum 11. quæst. 1. oportet peccatum, propter quod excommunicatione maior incurritur, mortale esse dubitatur, An ad incurendam hanc excommunicationem sufficiat animus illum, seu affectum interiore, cuius impulsu violentæ manus iniiciuntur in Clericum, peccatum esse mortale: neque refert, quod actu exteriori modica tantum violentia inferatur ut viuere nit cum quis ex odio mortali vibrat saxum in Clericum, & hunc leuiter tantum contingit.

Cui dubitationi occurrendum videtur dicendo: Cum animus iniiciendi manus ita peruersus est, ut mortale peccatum contineat, iniectio ipsam externam, etiam si leuiter tantum contingatur Clericus; sufficientem esse posse, ad eum qui tali animo fuit, subiiciendum huic excommunicationi: si ea sic fiat ut secundum morale existimationem sufficiat ad grauem iniuriam contra honorem & reuerentiam debitam tali personæ. Non enim requiritur ut corporis læsio notabilis sit re ipsa, ut patet ex eo, quod ante ex communi doctrina reuulsum, spuendo vel faciendo aquam aut puluerem in Clericum (affectu scilicet ita illicito ut peccatum sit mortale) hanc censuram incurrit: cum tamen Clericus ex illis externis actibus non accipiat notabilem corporis læsio-

nem Ratio idem confirmat: quia per actum externum absque notabili læsione, notabilis iniuria inferri potest statui Ecclesiæ: ad cuius dignitatem retinendam lata est proposita excommunicatio. Quod si iniectio ipsa manu fiat absque notabili læsione, & absque notabili ignominia, quantumvis fiat animo mortali, locus datur excusationi. Ratio est, quia excommunicatione punitur tantum peccatum externum, illudque mortale: ad quod constituendum, leuis iniuria non sufficit. Nec obstat si forte interueniat conatus grauius lædendi: quia conatus sine effectu non obest, ex cap. Adolescent. De sponsal.

Si quæras an incidat in hanc excommunicationem, qui capiens Clericum per capillos aut vestes protestatur dicens: Nisi Clericus esses, ego te egregie percuterem. Respondent Tabien. & Syluester ille num. 41. & hic num. 10. uterque excommunicatio incidere, si id faciat animo iniuriandi: quod intelligendum est congruentiam dictis.

De tertia conditione propositæ actionis, ut exercetur circa Clericum aut Monachum.

212. Tertia conditio est, ut is circa quem proposita iniectio manuum exercetur, id est patiens, sit Clericus vel Monachus. Nominè verò Clericorum intelliguntur non modo ij, qui facris aliquibus ordinibus: sed etiam qui sola prima tonsura initiati sunt ex Glossa propositi cap. Si quis suadente Diabolo verbo *In Clericum*: id confirmante ex eo, quod dist. 21. c. Cleric. in n. eorū qui Clerici nuncupantur, cū ij qui facris Ordinibus initiati sūt, recēteatur Palmitis; quo nomine significatur is qui habet primam tonsuram ex Sylu. verbo Ecclesia q. 5. versu. 4. vbi eandem sententiam expressè sequitur: sicut & in verbo *Excommunic. 6. num. 3. & Angelus Excommunic. 5. casu. 1. num. 27. Caiet. in cit. cap. 10. notab. 7. & Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 79.* (quibus fauet cap. Cum contingat, de ætate & qualitate) etiam si, addunt Syluester sub finem citati num. tertij, & Nauar. loco citato, ille sit coniugatus: dummodo vnicam eamque virginem duxerit: & gesserit habitum & tonsuram Clericalem ex c. 1. de Clericis coniugatis in 6.

213. Notat autem Iacobus à Graphijs in lib. 2. decis. aurearum cap. 48. num. 27. conditionem hanc sic esse accipiendam, ut locum habeat quantumcumque Clerici non incedant cum habitu Clericali, nec inferant alicui Ecclesiæ in diuinis. Et si enim tales priuentur privilegio fori per Concil. Trident. sess. 23. cap. 6. ita ut possint conueniri coram Iudice laico: non priuatur tamen privilegio Canonis, imponentis hanc excommunicationem percussoribus illorum. Verum tamen (quod idem author addit) iuxta cap. finale de Clericis coniug. si quis percuteret Clericum primæ tonsuræ, vel in minoribus Ordinibus constitutum, qui habitum dimiserit, & ad sæcularem vitam redierit, non incureret hanc excommunicationem, sicut nec incureret percussus eam qui neque Ordinem vllum neque tonsuram Clericalem habens, fert habitum Clericalem: ex Panormit. ad cap. Si vero 2. sub finem. de sentent. excommunic.

214. Nominè verò Monachi intelliguntur imprimis omnes utriusque sexus, qui professi sunt religionem aliquam ab Apostolica sede approbatam; ut locis quoque citatis Angelus, Syluester, Nauar. & Caiet. expresserunt: aperteque patet quoad Religiosos professos, ex cap. cum illorum. de sentent. excommunic. & quoad Religiosas Professas, ex cap. De monialibus eod. tit. Intelliguntur præterea secundum eisdem auctores. Nouitij & Nouitæ, Conuersi & Conuersæ eardem Religionum. Ac de Nouitijs patet ex cap. Religioso 6. Quamuis. de sentent. excommunic. in 6. quorum nomine (inquit Angelus) intelliguntur ingressi approbatam Religionem, ut experiantur an in ea manere debeat. De conuersis verò patet ex ca. Non dubium. eodem titulo: quorum nomine (addit Angelus, cum eoque tradunt Caiet. & Syluest. ille in cit. notab. 7. & hic in cit. num. 3.) comprehenduntur omnes, qui mutato habitu se & sua alicui de religionibus approbatis dedicarunt, siue mares, siue feminae. Dictum est, se & sua. quia, ut tradit Panormit. ad c. vi. priuilegia, de priuilegijs num. 3. Si adhuc stant in sæculo, habentes usum fructuum suorum bonorum, non gaudent hoc privilegio; sicut nec Nouitius vel Nouitæ egrediens religionem ante professionem, ut expressit Palud. in 4. dist. c. 18. quæst. 5. art. 1. vers. sed hoc queri solet.

Opponi autem potest, quod cum restringi potius, quam relaxari debeat poena ex cap. Statutum. De elect. in 6. non videatur consentaneum, vt Monachi nomine in proposito Canone. Si quis suadente diabolo (qui poenalis est) intelligatur Nouitij & Conuersi: quia tali interpretatione extenditur, non autem restringitur illius poena. Ad quod responderi idem Panormit. ad cap. Non dubium. De sentent. excommunic. quod vbi in constitutione concurrunt odium & fauor: prout accidit in proposito Canone: qui est continetur odium ex parte percussentium, continetur tamen fauorem ex parte Clericorum & Monachorum) magis attendendus sit fauor, quam odium. Quinimo non ad Nouitios modo & Conuersos, aut eos qui sacris ordinibus aut prima tonsura initiati sunt, sed adhuc ad alios, qui hoc privilegio gaudeant, nomen Clerici vel Monachi hic extendendum esse, videre est apud Syluest. in memor. num. 2. & in verbo Ecclesia. i. quest. 5. De quibus vniuersè sufficiet illud a notasse (quod communem sententiam esse refert Nauar. question. i. de redditibus Ecclesiasticis monitione 55. num. 2.) omnem personam deputatam & donatam perpetuo alicui Ecclesie siue seculari, siue regulari (saltem si defert habitum aliqua ex parte Religiosum) licet non emittat tria vota substantialia, paupertatis inquam, castitatis & obedientie, censeri personam Ecclesiasticam: id eo quod gaudeat hoc privilegio. Quod similiter sentiendum esse de Heremita, qui adstrictus est alicui regulæ aut Superiori, qui Religiosus sit: aut saltem qui isto privilegio gaudeat: idem Syluester expressit tum locis cit. tum distinctus in verbo Heremita quest. i. & post ipsam attingit ipse Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 79. De quo videri potest Suarez tom. 5. disp. 22. sect. 1. nu. 21. & 22. Secus autem est de Heremita vago, seu nulli Superiori vel regulæ adstricto: absonum enim est talem censere personam Ecclesiasticam, cum sit mere laicus; pro libito recedere valet, nec ad vllum vsum Ecclesiasticum, piumue deputatus auctoritate Prælati Ecclesiastici, qui id possit: ita vt de eo non fit in hac re iudicandum, quam de illo, qui habitum Clericalem vel Religiosum gerit tantum ex deuotione. Hoc etiam annotans Iacobus ad Graph. li. 2. decis. aurearum cap. 48. num. 26. consequenter monet, illud quod dictum est de Religiosis professis, procedere quantumcumque ipsi efficiantur apostate & eiciantur aut licententur ad manendum extra claustrum aut incedant sine habitu: dummodo Religiosi esse sciantur. Exceptiones, quas ista patiuntur, patebunt per post dicenda in proxime sequenti cap.

De actionibus accessoriis, ob quas excommunicatio hæc incurritur.

SECTIO POSTERIOR.

215. **E**Th in proposito cap. Si quis suadente Diabolo fiat tantum mentio de iniectioe manus violentas in Clericum vel Monachum: à iure tamen addita interpretatione, aut certe extensione excommunicationem per ipsum decretam incurrit non modo talis iniectioe executorum: sed etiam iuxta cap. Quarta. & cap. Mulieres. §. ille vero. De sentent. excommunic. illum qui eam mandauerit, aut ad eam consilium, auxilium, vel fauorem præstiterit. Id quod notant D. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 1. Syluester excommunicatio Sexto nu. 5. versu. 3. Angelus Excommunicatio 5. casu primo num. 31. & sequentibus. ac Nauar. in Enchir. cap. 27. numero 78. Adverte autem id esse intelligendum de eo tantum, cuius mandatum, auxilium, consilium, aut fauor, tanquam moralis causa, in ipsam iniectioem in manu violentam aliquid ita influit, vt ipse censetur concausa & cooperatur iniectiois: qui causa est physica, atque executor eiusdem iniectiois. Vnde si iuratio cur tale siue mandatum, siue auxilium, siue consilium, siue fauor non dicatur hic principalis, sed accessoria actio, propter quam excommunicatio de qua agimus, incurritur. Adverte etiam quod quamuis ad incurrendam excommunicationem ob tale mandatum, auxilium, &c. opus sit executioni mandari iniectioem in manus in Clericum vel Monachum (cum ad causam de facto veram, requiratur effectus de facto verus) posse tamen contingere vt executor non incurrat in excommunicationem: vt inuincibiliter ignoret Clericum esse eum quem percutit. Incurrat autem mandans vel ferens auxilium aut dans consilium vel fauorem: si nimirum non laboret simill ignoran-

tiâ, & iniectio manuum executioni mandetur.

216. **Q**UÆRI POTEST I. si mandans reuocet mandatum ante executionem, an ipse in hanc excommunicationem incurrat. Respondet Syluest. Excommunic. 6. quest. 5. casu tertio adhibita distinctione, quæ attingit glossam ad cap. Mulieres. De sentent. excommunic. sub finem. Vel enim de tali reuocatione constitit mandatario, qui nihilominus executus est iniectioem: & tunc mandans non incurrit, quia effectus non est illi tribuendus, sed malitiæ mandatarij: nisi forte mandatum habere aliquid consilij seu persuasione admixtum, vnde mandatarij ipse non obstante mandati reuocatione, motus esset ad executionem. In hoc enim à præcisè mandante consulens distinguitur: quod etiam si reuocet suum consilium, coneturque rationibus dissuadere illud quod consuluit; si ille cui datum est consilium, ex eodem prius accepto ad exequendum moueatur, tunc vtrique tribuitur effectus: quia vtrique in illum influit. Vel certe de tali reuocatione non constitit mandatario, ique mandatum manuum iniectioem violentam in Clericum executus est: tunc vtrique in excommunicationem incurrit. Si opponas fieri posse, vt tunc ipse mandans contineatur sit & gratia Dei restitutus. Occurrit idem Syluester, satis esse quod peccatum quo damnatum infertur præcesserit, vt subiiciatur quis poenæ propter illud impositæ. Quia igitur ex hypothesi peccatum mandatis etiam per penitentiam deletum concurrat moraliter ad iniectioem manus in Clericum tanquam cooperatio, perinde ac non deletum; censendum est causa esse sufficiens, sicut ad civiles poenas subeundas. ita & ad hanc excommunicationem incurrendam, eadem iniectioem tanquam complemento eius, interueniente.

217. **D**e eo autem qui excedit è vita antequam iniectio manuum quam præcepit, mandetur executioni, An in excommunicationem incurrat postquam mandata est executioni, pluribus differit Syluester: sed tenendum videtur non incurrit: quod expressè docet glossa ad cap. Mulieres sub finem. De sentent. excomm. quia mandatoris morte soluitur mandatum ff. mandati, lege Inter causas §. primo: nec quisquam nisi super terram excommunicatur 24. q. 1. c. Quodcumque: et si probabile admodum est, quod idem Syluester ex alijs refert: cum mandatum est notorium, & mandans sine signis penitentiae & sine reuocatione mandati excessit è vita, ipsum esse tanquam excommunicatum habendum, nec sepeliendum in loco sacro: non tamen ratione vinculi, quo Ecclesia militans ipsum ligauerit, sed ratione peccati notorij in quo pertinax excessit ex hac vita: sciens illud tali poena puniri, complemento illius adueniente.

218. **S**ECUNDO QUÆRI POTEST, An is qui ratam habet iniectioem manus in Clericum, suo nomine factam incurrat in hanc excommunicationem. Respondendum est incurrit prout definitur in cap. Cum quis De sentent. excomm. in 6 per regulam 15. iuris eodem libro habentem, quod rati habitio retrotrahatur ac mandato comparetur. Quod si ratam habet factam alterius nomine, etiam si peccet, nulla excommunicatione innodatur, vt consequenter in eodem c. definitur per præcedentem 9. regulam, habentem: quod quis ratam habere non possit id, quod ipsius nomine gestum non est.

Cæterum cum ad incurrendam excommunicationem interior affectus non sufficiat, nisi is exterius manifestetur: iuxta illud capite Erubescant distinctio. 32. De manifestis quidem loquimur (secretorum autem cognitor Deus & Iudex est) is qui gaudet de tali iniectioe facta suo nomine, illam non incurrit: si nullo externo signo prodatur rati habitioem, penitus celans eam in mente. Quod tamen adverte posse dupliciter contingere: vno modo, non tantum factum non approbando aliquo externe signo, sed etiam reprehendendo eum, qui factum perpetravit altero modo habendo se, vt loquuntur, negatiuè, id est, nihil in alterutra partem dicendo agendone exterius, quo ostendat se approbare factum vel reprobare. Hocque posteriore modo fieri potest vt incurrat in excommunicationem: vt quando ei constat tale factum, suo nomine patratum esse, atque constat alij sciant: tunc enim dissimulando nec contradicendo censetur signo externo sufficienter declarasse interiori rati habitioem. Cum enim ille, qui dum contradicere debet, tacet,

consentire videatur: talis taciturnitas habeatur pro externo signo interioris rati habitiois, prout indicat Angelus verbo Consentire. & Syluest. verbo Consensus. *ille num. 4. & hic quasi. 5. vbi vocat rati habitioem tacitam.* Sed adverte non incurtere ob solam taciturnitatem exteriorem deficientem interiori rati habitioem, quia per illam sine hac non habet reuerentiam illud, quod factum est suo nomine: quantumvis in foro externo, in quo ex signis externis proceditur, possit præsumi excommunicatus. Adverte item ad hoc, ut quis ob eam, quam diximus, rati habitioem, in excommunicationem incurrat, opus esse, ut quo tempore ipsius nomine gesta est iniectio manuum in Clericum, ipse fuerit in eo statu, ut eam præcipere, atque adeo ipsi tanquam præcipienti, eadem imputari potuerit. Nam si tunc in fans fuit aut furiosus, quantumvis postea utens rationis iudicio approbet factum, non incurrit in excommunicationem: quia id non sufficit ad veram rati habitioem, quæ ex Panormit. *ad cap. 1. de conversione infidelium sub sinem* requirit inter cetera ut ille qui ratum habet, ad rati habitioem ipsam habilis sit, quo tempore peragitur illud, quod per ipsum habetur ratum. Ratio est, quia id quod non fuit in alicuius potestate cum perageretur, non potest rationabiliter ei tanquam cause tribui.

219. TERTIO QUÆRI POTEST, An is qui præcipit Clericum percuti in pœnam, qua, ac etiam maiore verè dignus est, in excommunicationem incurrat. Cui quæstioni ut satisfiat notandum est ex Caiet. verbo Excommunicatio *cap. 10. notab. 4.* iniectioem manuum in Clericum violentam, posse duobus modis Ecclesiastico statui iniuriosam esse altero absolute, & secundum se, ut accidit cum iniquè, in meritoque aut plus quam ille meruit percutitur; altero ex dispositione iuris positivi, ut fit quando causa correctionis percutitur aliter quam ius disponit. Respondetur ergo tam hoc quam illo modo, violentam iniuriosamque manuum iniectioem in Clericum præcipere, sufficienter causam esse incurrendi excommunicationem ex eodem Caiet. & Nauar. in Enchir. *cap. 27. num. 76.* Et probatur, quia cum statutum sit lege Ecclesiastica, ut Ecclesiastici non possint puniri à Iudicibus laicis; immo nec ab Ecclesiasticis nisi legitimam ad id potestatem habeant: sique Episcopi non sint, siue pro delictis illos puniant, siue ad explorandam alicuius rei veritatem torqueant, id faciant per se ipsos, aut in casu necessitatis per Clericum aut Religiosum, nunquàm aut per laicum, *ex c. Vniuersitatis. De sentent. excommunicat.* Cum inquam ita sit lege Ecclesiastica statutum, fit ut si Index laicus pœnam percussiois in Clericum statuatur, & eam per se vel alium exequatur, tam ipse quàm executor incurrit in excommunicationem: etiam si reus fuerit dignus illà, ac etiam maiore pœna.

220. Similiter ut Index Ecclesiasticus, qui Episcopus non est quidem, habet tamen potestatem legitimam in Ecclesiasticum puniendum, punitionem sine privilegio Sedis Apostolicæ exequatur per laicum, aut nulla necessitate exigente, per aliquem Clericum aut Religiosum: tam ipse quàm executor in excommunicationem incurrit: *Ex eodem cap. Vniuersitatis:* etiam si Ecclesiasticus ille, qui sic punitur in talem modum punitionis consentiat, ut habet glossa vltima ad *idem cap.* Diximus Index Ecclesiasticus, qui Episcopus non est, quia non licet Episcopo aliquem manibus suis cædere, *ex cap. Non licet dist. 86.* Et ratio est, quod id sit indecens statui ipsius. Ita que si Episcopus pœnam percussiois vel torture in aliquem Ecclesiasticum suum decernat, debet eam exequi per alium, qui non nisi Ecclesiasticus esse potest: ita ut illum per laicum exequens incurrat in excommunicationem. Quod si non habeat Ecclesiasticum per quem puniat, potest tunc per se ipsum punire, ut glossa expressè ibidem, & *dist. 45. in summa.*

Admonet autem duo super hæc Nauar. in *seque num. 86.* alterum laicos, per quos Iudices Ecclesiastici torqueant Clericos, non incurtere in hanc excommunicationem, cum defunt Clerici ad id idonei. Sicut enim cum Clericus aliter corrigi non potest, mandato Prælati per laicum corrigitur *iuxta cap. Vniuersitatis. De sentent. excommunicat. & cap. Si Clericos. eod. tit. in 6.* Sic cum non potest per Clericum idoneè torqueri, per laicum eiusdem Prælati mandato torquetur: quod est argumentum Syluestri *Excommunicatio 6. numer. 6. casu 1. sub sinem.* Alterum est, Iudicem Ecclesiasticum, qui per laicum ibi tor-

quet aut cædit Clericum, vbi consuetudo præscripta id fert, non esse excommunicatum, quantumvis peccet, quia, *inquit Nauar.* consuetudo etiam non excuset à culpa, excusat tamen à pœna saltem ordinaria.

221. QUARTO QUÆRI POTEST, An is qui debet & potest impedire violentam manuum iniectioem in Clericum & non impedit, incurrit in hanc excommunicationem tanquam auxilium dans aut fauorem. Cui quæstioni satisfiat distinctione. Nam vel debet ex iustitia, ut Officialis, cui ex officio tale quid incumbit: sique citra contouersiam incurrit non impediendo, prout patet ex *cap. Quarta. De sentent. excommunicat.* Vel debet tantum ex charitate, tuncque si potuit impedire sine damno periculoque suo, sed dolose noluit (quod nimirum gauderet ita fieri) incurrit iuxta Panormit. *ad idem cap. Quarta. num. 6.* & Angelum *Excommunicatio 5. casu 1. num. 35.* ac Syluestrum eodem verbo *facto. num. quinto, versu. 5.* & commune in sententiam esse annotat Nauar. in *Enchir. cap. 24. nu. 20.* vbi tamen ipse innuit contrarium (quod tenet glossa eiusdem *cap. Quarta*) sed ipsa communis sententia videtur tutior: cum sub sinem illius cap. generaliter dicatur: eos delinquentibus fauere (& ex consequenti in excommunicationem incurere) qui cum possint, manifesto facinori desinunt obuiare. Vnde Nauar. ipse in *sequenti. cap. 27. num. 78.* confirmat quoad forum externum, quemlibet incurtere in excommunicationem, qui agnouit facinus (violentæ scilicet iniectiois manuum in Clericum) esse manifestum, seque posse commode ei obuiare, nec obuiat. Si autem potuit impedire & omiserit: non quidem ex dolo, sed ex negligentia (non tamen crassa quæ dolo æqui paratur) aut ex timore etiam inani, aut ne se iurgijs immisceret, et si ea omissione peccet: liber tamen est ab hac excommunicatione, ut locis citat. annotant Syluest. & Angelus, qui communem sententiam esse alit. *Videri potest tom. 5. in 3. partem diffus. 22. sect. 1. nu. 56. Suarez.*

222. QUINTO QUÆRI POTEST, An si Clericus in satisfactionem se ipse subijciat verberibus, in hanc excommunicationem incurrat tanquam non impediens memoratam iniectioem manuum. Ad quod respondendum est negatiue cum Angelo in *sequenti. num. 36.* & Syluestro in *sequenti. num. 8.* quia ex hypothesi non facit dolose, sed ad satisfactionem, & ut malus malum vitet. Accedit quod in *cap. Contingit 1. de sentent. excommunicat.* Pontifex de ijs Clericis loquens, qui in satisfactionem subijciebant se triginta percussioibus, præcipiat, ut si quis Clericus id de nouo fecerit excommunicetur. Vnde manifestum est, quod Clerici illi, qui iniuriose percussioibus se spontè subijciunt, etiam si peccent, excommunicati non sint ipso facto, sed solum sint excommunicandi. Neque est quod quis opponat, cum percutias in hanc excommunicationem per primum actum incurrat, Clericum percussum qui reliquis actibus consecutus, in eandem incurtere, tanquam participantem cum excommunicato in crimine criminoso. Nam ut post Ioan. Andream *ad regulam Delictum de regulis iurum in 6.* & Panormitanum *ad memoratum 6. Contingit. n. 8.* notant Angelus & Sylu. locis citat. Nauar. in *Enchir. cap. 6. num. 16.* omnes illi actus qui sunt vno impetu reputantur pro vno, perque omnes vna excommunicatio incurritur à verberante. Quapropter Clericus subijciens se vltro triginta ictibus, non magis censendus est ea re cum excommunicato participare in crimine criminoso dum infligitur secundus, tertius aut alius ictus, quam cum primus. Neque est etiam quod opponat quis Clericum se ita subijciendo fauere percussioibus: quia Summus Pontifex talem fauorem ad incurrendam excommunicationem hanc non sufficere declarauit: cum in eodem *cap. Contingit, statuit,* ipsum non excommunicatum, sed excommunicandum esse. Quamquam tamen si Clericus verberationem sui iniuriosam aperte consuleret aut præciperet, non videretur ab excommunicatione excusandus potius, quam alius similiter consulens aut præcipiens: sicut nec si ipse met se verberaret.